

Antidiskriminacija i pozitivna akcija donose socijalno uključenje

Na Europskom kongresu o invalidnosti, održanom ožujka 2002. godine u Madridu, najavljeno je kako će 2003. godina biti proglašena Europskom godinom osoba s invaliditetom. U tom je trenutku među građanima Europske unije bilo oko 50 milijuna osoba s invaliditetom, a na kongresu je usvojena Madridska deklaracija u kojoj su sudionici iznijeli svoju viziju budućnosti kao konceptualni okvir za akciju unutar Europske unije tijekom Europske godine osoba s invaliditetom, na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Iako je od donošenja Madridske deklaracije prošlo pet godina, njene su poruke jednako važne, suvremene i prihvatljive i danas. U uvodnom se dijelu Madridske deklaracije navodi:

1. INVALIDNOST JE PITANJE LJUDSKIH PRAVA

Osobe s invaliditetom imaju ista ljudska prava kao i ostali građani. Prvi članak Univerzalne Deklaracije o ljudskim pravima glasi: Sva ljudska bića su slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Da bi se postigao ovaj cilj, sva društva trebaju poštovati različitosti unutar sebe i nastojati osigurati osobama s invaliditetom uživanje istoga stupnja ljudskih prava: građanskih, političkih, socijalnih, ekonomskih i kulturnih, kako je to priznato u različitim međunarodnim konvencijama, sporazumom Europske unije i različitim nacionalnim ustavima.

2. OSOBE S INVALIDITETOM TRAŽE JEDNAKE MOGUĆNOSTI, A NE MILOSRĐE

Kao i ostale regije u svijetu, Europska unija je prešla dugi put u posljednjoj dekadi, od filozofije pokroviteljstva prema osobama s invaliditetom do pokušaja osnaženja osoba s invaliditetom u preuzimanju kontrole nad svojim životom. Stari pristupi, bazirani na sažaljenju i percepciji nesposobnosti osoba s invaliditetom sada se smatraju neprihvatljivima. Aktivnosti se pomiču od pridavanja značenja rehabilitaciji pojedinaca "koji se trebaju uklopiti u društvo", ka globalnoj filozofiji mijenjanja društva kako bi se uključilo i prilagodilo potrebama svih ljudi, uključujući i osobe s invaliditetom. Osobe s invaliditetom traže jednake mogućnosti i pristup svim društvenim resursima, npr. obrazovanju, novim tehnologijama, zdravstvenim i socijalnim službama, sportu i slobodnim aktivnostima, potrošačkoj robi i servisima.

3. BARIJERE U DRUŠTVU VODE DISKRIMINACIJI I SOCIJALNOM ISKLJUČIVANJU

Način organizacije naših društava često podrazumijeva da osobe s invaliditetom nisu u stanju potpuno uživati svoja ljudska prava i da su isključene iz društvenih tokova. Dostupni statistički podaci pokazuju da su osobe s invaliditetom na nedopustivo niskom stupnju obrazovanja i zaposlenja. To dovodi do velikog broja osoba s invaliditetom koje žive u stanju stvarnog siromaštva u odnosu na populaciju bez invaliditeta.

4. OSOBE S INVALIDITETOM: NEVIDLJIVI GRAĐANI

Diskriminacija s kojom se osobe s invaliditetom suočavaju ponekad je utemeljena na predrasudama prema njima, ali češći je uzrok

činjenica kako su osobe s invaliditetom u velikom broju zaboravljene i ignorirane. To rezultira nastankom i pojačavanjem barijera u okruženju i stavovima, što onemogućava osobama s invaliditetom sudjelovanje u društvu.

5. OSOBE S INVALIDITETOM ČINE RAZNOVRNSNU I RAZLIČITU SKUPINU

Kao i u svim sferama društva, osobe s invaliditetom čine raznovrsnu i različitu skupinu ljudi i samo će politika koja poštuje te različitosti biti učinkovita. Ljudi s kompleksnim potrebama i njihove obitelji zahtijevaju posebno sudjelovanje društva, jer su među osobama s invaliditetom najčešće zaboravljeni. Žene s invaliditetom i osobe s invaliditetom koje pripadaju etničkim manjinama dvostruko

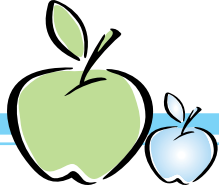

Hrvatski savez udruga tjelesnih invalida

Ako osobama s tjelesnim invaliditetom poklonite pola srca, učinili ste mnogo.

Ako im poklonite cijelo srce, učinit ćete čudo.

su i višestruko diskriminirane zbog svoje invalidnosti, spola i etničke pripadnosti. Za ljude oštećenog sluha, priznavanje govora gesta je od fundamentalnog značenja.

6. ANTIDISKRIMINACIJA + POZITIVNA AKCIJA = SOCIJALNO UKLJUČIVANJE

Nedavno usvojena Povelja Europske unije o osnovnim pravima priznaje da je dostizanje jednakosti za osobe s invaliditetom pravo koje ne smije biti diskriminirano i treba biti dopunjeno pravom na beneficije kojima se osigurava njihova samostalnost, integracija i participacija u životu zajednice.

Naša vizija

1. Naša vizija može se najbolje opisati kao kontrast između stare i nove vizije koja ju treba zamijeniti:

- a) **OD** osoba s invaliditetom kao objekata milosrđa **KA** osobama s invaliditetom koji su nositelji prava
- b) **OD** osoba s invaliditetom kao pacijenata **KA** osobama s invaliditetom kao samostalnih građana i potrošača
- c) **OD** profesionalaca koji donose odluke umjesto osoba s invaliditetom **KA** samostalnim odlukama i odgovornosti koju preuzimaju osobe s invaliditetom i njihove organizacije u stvarima koje ih se tiču
- d) **OD** fokusa jedino na oštećenje pojedinca **KA** uklanjanju barijera, reviziji društvenih normi, politike, kulture i promoviranju

okruženja koje pruža potporu i koje je pristupačno;

e) **OD** označavanja ljudi kao ovisnih i nesposobnih za posao **KA** isticanju sposobnosti i osiguranju mjera za aktivnu potporu;

f) **OD** dizajniranja ekonomskih i socijalnih procesa za nekolicinu **KA** dizajniranju fleksibilnog svijeta za mnoge;

g) **OD** nepotrebne segregacije u obrazovanju, zapošljavanju i ostalim sferama života **KA** integraciji osoba s invaliditetom u glavne društvene tokove;

h) **OD** politike prema invalidnosti kojom se bave samo posebna ministarstva **KA** uključivanju politike prema osoba s invaliditetom u cjelokupnu odgovornost vlade.

2. Društvo koje uključuje svakog

Primjena naše vizije koristit će ne samo osobama s invaliditetom nego i društvu u cjelini. Društvo koje isključuje svoje članove je osiromašeno društvo. Aktivnosti koje će unaprijediti uvjete za osobe s invaliditetom vode ka kreiranju svijeta prilagođenog svima. "Ono što je učinjeno u ime invalidnosti danas, imat će značenje za sve druge sutra".

Mi, sudionici Europskog kongresa osoba s invaliditetom, održanog u Madridu, dijelimo tu viziju i obraćamo se svim zainteresiranim stranama da Europsku godinu osoba s invaliditetom razmotre kao početak procesa

koji će viziju pretočiti u realnost. Pedeset milijuna osoba s invaliditetom u Europi očekuje od nas impuls koji će pokrenuti proces ovoga događanja.

Program za ostvarenje vizije

U Madridskoj deklaraciji naveden je i niz aktivnosti za ostvarenje navedenih zadataka, a među njima su brojne pravne mjere (ozakonjenjesvestranogantidiskriminatorskog zakonodavstva), promjene u stavovima (opća edukacija i povećanje razumijevanja za potrebe osoba s invaliditetom), servisi koji promoviraju samostalan život (utemeljeni na potrebama osoba s invaliditetom i integrirani u društvo), potpora obiteljima (posebno obiteljima s djecom s invaliditetom i osobama s kompleksnim oštećenjima), posebna pažnja ženama s invaliditetom (kombinacijom tekućih mjera i pozitivnih kampanja), uvođenje invalidnosti u glavne tokove društava (pristup osnovnim zdravstvenim, stručnim, obrazovnim i socijalnim servisima i sve mogućnosti koje imaju i osobe bez invaliditeta), zapošljavanje kao ključ socijalnog uključivanja (aktivnom mobilizacijom društvenih partnera i javnih službi) te načelo ništa o osobama s invaliditetom bez osoba s invaliditetom (jako savezništvo između vlada i organizacija osoba s invaliditetom).

Duško Popović

popovicdj@yahoo.com

Standardna pravila o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom

I. PREDUVJETI ZA RAVNOPRAVNO SUDJELOVANJE

Pravilo 1. Razvijanje svijesti

Pravilo 2. Zdravstvena zaštita

Pravilo 3. Rehabilitacija

Pravilo 4. Pomoćne službe

II. PODRUČJA OSTVARIVANJA RAVNOPRAVNOSTI

Pravilo 5. Pristupačnost

- a) Dostupnost fizičke okoline
- b) Dostupnost informacija i komunikacije

Pravilo 6. Odgoj i izobrazba

Pravilo 7. Zapošljavanje

Pravilo 8. Uzdržavanje od prihoda i socijalna sigurnost

Pravilo 9. Obiteljski život i osobni integritet

Pravilo 10. Kultura

Pravilo 11. Rekreativna i sport

Pravilo 12. Religija

III. MJERE ZA PRIMJENU

Pravilo 13. Informiranje i istraživanje

Pravilo 14. Kreiranje politike i planiranje

Pravilo 15. Zakonodavstvo

Pravilo 16. Ekonomska politika

Pravilo 17. Koordinacija djelovanja
Pravilo 18. Organizacija osoba s invaliditetom

Pravilo 19. Izobrazba osoblja

Pravilo 20. Nadzor i ocjenjivanje programa o invalidnosti na razini države, u vezi s primjenom Pravila

Pravilo 21. Tehnička i ekonomska suradnja

Pravilo 22. Međunarodna suradnja

IV. MEHANIZAM ZA NADZOR

Standardna pravila o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom usvojila je Generalna skupština Ujedinjenih naroda na svom 48. zasjedanju, 20. prosinca 1993.

(Rezolucija 48/96).